

TEKSVERBETERINGE VAN DIE AFRIKAANSE BYBEL.

NUWE TESTAMENT (I).

ROM. 1:3 EN 4.—Die Afrikaanse Vertaling lui, „aangaande sy seun wat gebore is na die vlees uit die geslag van Dawid (3) en na die Gees van heiligheid met krag verklaar is as die Seun van God deur die opstanding van die dode, Jesus Christus, onse Here, (4).”

As ons mag aanneem dat die skryf van „seun” hier met ’n kleinletter te wyte is aan ’n drukfout, is ons taak t.o.v. vers 3 ook afgehandel, behalwe dat ons die woordstelling daarvan nog nodig het om Paulus se styl en bedoeling in vers 4 goed te begryp. In die Griekse teks, deur

die Afr. Vert. omgestel, staan vv. 3 en 4 nl. stilisties met mekaar in antithetiese parallelisme as volg: „... wat gebore is uit die geslag van Dawid na die vlees, (3), (wat) verklaar is met krag as Seun van God na die Gees van heiligheid deur die opstanding van die dode... (4)”) Nou kan ons die antithese duidelik merk: teenoor „(seun) van Dawid” (3) staan „Seun van God” (4); teenoor „na die vlees” (3) staan „na die Gees van heiligheid” (4); teenoor „gebore is” (3) staan „verklaar is met krag” (4). En hierdie laaste lid van die parallel besorg ons ons eerste moeilikheid in verband met die Afr. Vert. Terwyl in die Griekse teks *tou genomenou ek spermatos Daudid kata sarka en tou horisthentos huiou theou en dunamei kata pneuma hagiosunês* ’n duidelike en sinvolle antithese vorm, gaan die betekenis en daarby ook die vorm in die Afr. Vert., „wat gebore is na die vlees uit die geslag van Dawid” en „en na die Gees van heiligheid met krag verklaar is as die Seun van God”, verlore. Trouens die weergawe van die sinsnede, *tou horisthentos huiou theou en dunamei kata pneuma hagiosunês eks anastaseōs nekrōn* deur die Afr. Vert. as „en na die Gees van heiligheid met krag verklaar is as die Seun van God deur die opstanding van die dode”, is ook, vir sover dit nog sinvol is, in stryd met ander uitsprake van die Skrif. Jesus is tog nie eers deur die opstanding uit die dood (Afr. Vert. verkeerdelik „opstanding van die dode”) as Seun van God „verklaar” nie; Hy was dit van die begin af. Vgl. Joh. 1:1 v.v., Kol. 1:15-19. Die Griekse woord, *horidzo* (*horisthentos* gen. van die verlede deelwoord) moet dus ’n ander betekenis hê as „verklaar”. Voordat ons tot ’n etimologiese ontleding van die woord oorgaan, is dit miskien goed om die inhoud daarvan nader te bepaal deur die vergelyking met ander, hiermee ooreenkomende uitsprake van Paulus. Fil. 2:6-10 bevat dieselfde antithese, nl. die gebore word in die vlees van Jesus (die vernedering) en sy verhoging deur God, hoewel hier nie die woord *horidzo* gebruik word nie. Vgl. ook 2 Kor. 8:9 en Gal. 4:4. Dit illustreer nietemin dat die daad van God teenoor sy Seun na die opstanding, nie ’n „verklaring” as sy Seun was nie, maar volgens Fil. 2:9 ’n „verhoging” en dan volgens Rom. 1:4 ’n *horidzein en dunamei*. Lukas wat, soos welbekend, die troue metgesel van Paulus was, verhaal ook Petrus se woorde op die Pinksterdag (Hnd. 2:14-36). In Hnd. 2:22 en 33 kry ons die sinonieme uitdrukkinge vir Paulus se *horidzein en dunamei*. Ook hier word die woord *horidzein* nie gebruik nie, maar *apodeiknumi* (22) en *hupsōō* d.i. „aantoon” en „verhoog”. Hoewel hierdie verse nou dieselfde wil sê as Rom. 1:4, kan ons met die beste wil daar nie die betekenis van „verklaar” uithaal nie. Wat die samehang betref kan *horidzein* dan nie „verklaar” beteken nie. Ook wat die afleiding van die woord betref, kan ons

¹⁾ Voorlopig gebruik ons nog die weergawe van die Afr. Vert.

dit nie die betekenis wat die Afr. Vert. daaraan heg, laat aanneem nie. Etimologies hang dit saam met *hórion* en *hóros* wat „grens” beteken. Die inhoud van *horidzein* kan dus wees „om te begrens, om vas te stel” of „om grense aan te wys” maar nooit „om as grens te verklaar” nie. Die woord word egter nie net van bakens gebruik nie, maar ook van begrippe en persone. In die geval van persone bly die onderliggende betekenis meestal lewendig; só kan dit die inhoud hê van „iemand af te baken, af te sonder” (vgl. Rom. 1:1, waar dit in verbinding voorkom) of „aanwys, aantoon”. Van die twee en selfs meerdere moontlikhede skyn „aanwys”, inhoudelik en stilisties, hier die beste te pas; veral aangesien die parallel in Hnd. 2:22 ’n letterlike sinoniem daarvoor bied, wanneer Jesus daar genoem word ’n *anêr apodeigmenos hupo tou theou*, „’n Man wat deur God aangewys is”. Dat *horidzo* hierdie betekenis van „aanwys” ten beste kan aanneem, blyk ook uit Hnd. 10:42 en 17:31 waar die woord in deels presies dieselfde verband en betekenis gebruik word en wat ook daar met meer korrektheid vertaal kan word deur „aangetoon” of „aangewys”. Dit skyn dus beter te wees om hierdie gedeelte van Rom. 1:4 te vertaal met, „wat aangewys is as Seun van God”. Nuwe moeilikheid baar in dieselfde vers *en dunamei* in die Afr. Vert. weergegee as „met krag”. Die uitdrukking kwalifiseer *horisthentos* en moet dus weergee op welke wyse Hy aangewys is as Seun van God. Op sy beurt word *en dunamei* weer gekwalifiseer deur *eks anastaseōs nekrōn* (vir nadere bespreking waarvan sien hieronder). Hieruit blyk dat met *dunamis* in elk geval ’n heel besondere krag bedoel word. Die erkenning hiervan kom ook in die Latynse Vertaling tot uitings wanneer die woord met „virtute” en nie met „potestate” nie, weergegee word; *dunamis* het hier nie sy grond-betekenis van „een kunnen” nie, maar het ’n sedelik-religieuse inhoud, dus eerder die betekenis van „wondere-mag”, God’s krag, in onderskeid met die van die mens. Hierdie sienswyse word versterk deur die feit dat Paulus in 2 Kor. 13:4 dieselfde uitspraak maak as in Rom. 1:4 en meld dat Jesus, in weerwil van die kruisiging, tog leef *ek dunamis theou*, d.i. deur die wondere-mag van God. Opstanding uit die dood is ook ’n wonder van God, „a manifestation of Divine Power”.²⁾ Die afdoende rede om die betekenis van „wondere-mag” aan hierdie woorde van Rom. 1:4 te heg, word gevind in Hnd. 2:22, waar dieselfde gedagte met dieselfde woorde, net effens meer periphrasies, weergegee word, *lêsun ton Nadzaraion, andra apodedeigmenon apo tou theou eis humas dunamesi kai terasi kai sêmaiois, hois epoiêsen di’ autou ho theos en mesō humóon*). . .

²⁾ Sanday and Headlam, *The Epistle to the Romans* (I.C.C.) p. 9.

³⁾ C. H. Dodd, *The Epistle of Paul to the Romans* (The Moffatt N. Comm.) Lond. 1942. p. 5. is van oordeel dat én aan Hnd. 2:22ff én aan Rom. 1:4 ’n toenertyd algemeen bekende belydenis ten grondslag lê. Indien só, word ons ons opvatting daardeur nog versterk.

„Jesus, die Nasaréner, 'n Man julle deur God aangewys met kragte en wondere en tekens wat God deur Hom onder julle gedoen het." Ons oordeel dus dat *en dunamei* hier beter vertaal kan word deur „met wondere-mag".⁴⁾

Die wondere-mag waardeur Jesus aangetoon is as God's Seun, is sy opstanding uit die dood. Lg. uitdrukking is in ons vertaling letterlik, en nie met inagneming van die idioom nie, oorgesit; daardeur het egter die sin verlore gegaan. Die *eks anastaseōs nekrōn* moet as 'n eenheidsbegrip, dus „dode-opstanding", Jesus se opstanding uit die dood, verstaan word en nie as 'n algemene opstanding van gestorwe persone nie. Dit is trouens die sienswyse van bykans alle moderne kommentatore. Dit behoort dus vertaal te word, „deur die opstanding uit die dood".⁵⁾

Daar val ten slotte nog een-en-ander op te merk oor die Afr. Vert. se weergawe van *kata pneuma hagiosunēs* met, „na die Gees van heiligheid"; dus as 'n sinoniem vir Heilige Gees, die Derde Persoon van die Drie-eenheid.

Hierbo is reeds aangetoon dat Rom. 1:3 en 4 stilisties met mekaar is antithetiese parallelisme staan: *kata pneuma hagiosunēs* staan teën-oor *kata sarka*; albei uitdrukkinge het dus betrekking op die persoon van Jesus Christus en e.g. kan dan duidelik nie 'n sinoniem vir die Heilige Gees wees nie. Paulus spreek hier oor die Here na sy menslike en na sy geestelike herkoms; in hierdie dichotomiese uitspraak word met *pneuma hagiosunēs* die gees van Jesus bedoel wat, in onderskeid met die gewoon menslike gees, heilig en verhewe is.⁶⁾ Vormelik betek hierdie verbetering slegs 'n verandering van „Gees" na „gees" in die Afr. Vert. Rom. 1:3 en 4 diën dus o.i. as volg vertaal te word: „aangaande sy Seun, wat gebore is uit die geslag van Dawid na die vlees, wat aangewys is met wondere-mag as Seun van God na die gees van heiligheid deur die opstanding uit die dood, Jesus Christus, onse Here,".